

LAPIN AMK

10
vuotta

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

Datavastuullisuus TIJO opinnoissa (YAMK)

Heli Väättäjä (TkT), Yliopettaja – heli.vaataja@lapinamk.fi

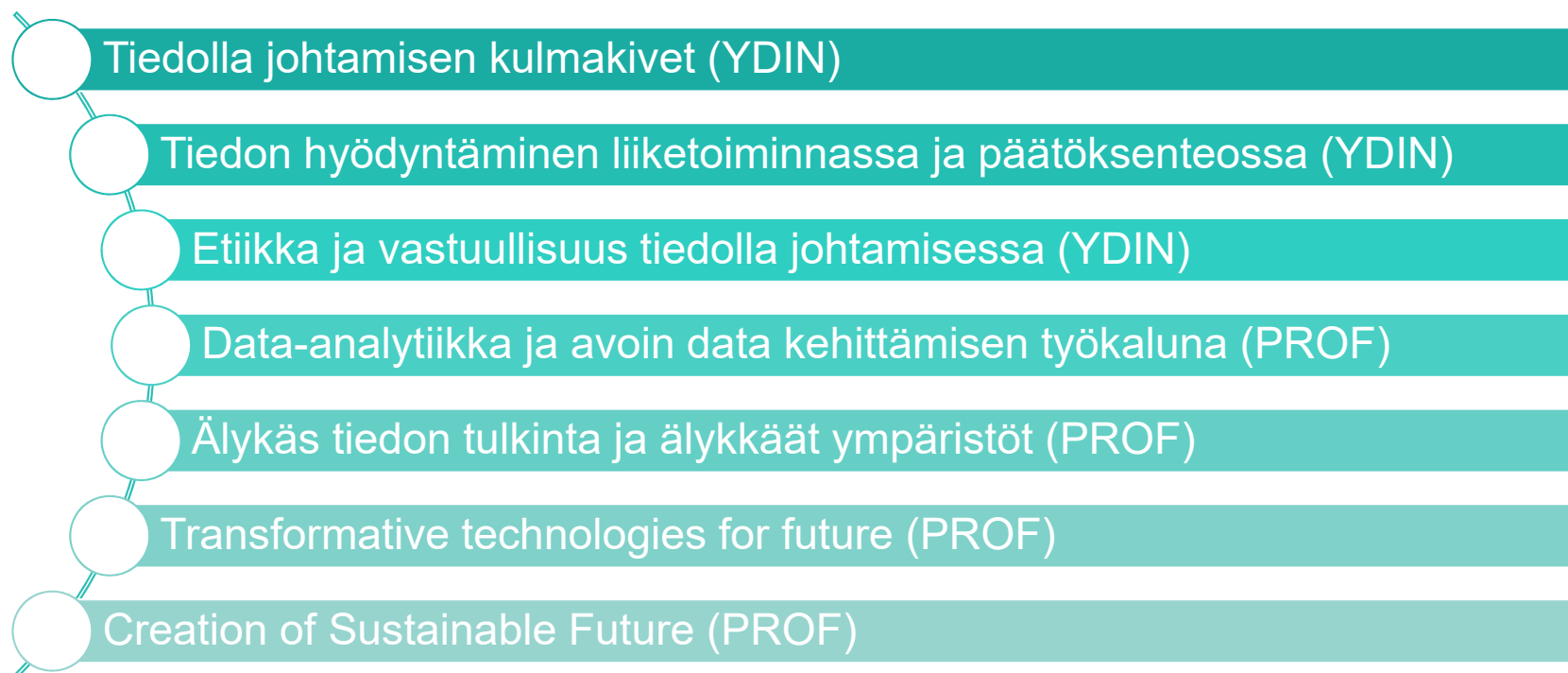
Esityksen sisältö

- Tiedolla johtamisen asiantuntija –YAMK opinnot Lapin AMKissa
- Datavastuullisuus TIJO opintojen näkökulmasta
- Integrointi opintoihin
- Tuoreita opintoihin liittyviä opiskelijoiden tehtäviä ja niiden tuloksia

Tiedolla johtamisen asiantuntija YAMK koulutus

Monialaisen koulutuksen rakenne – opintojaksoja

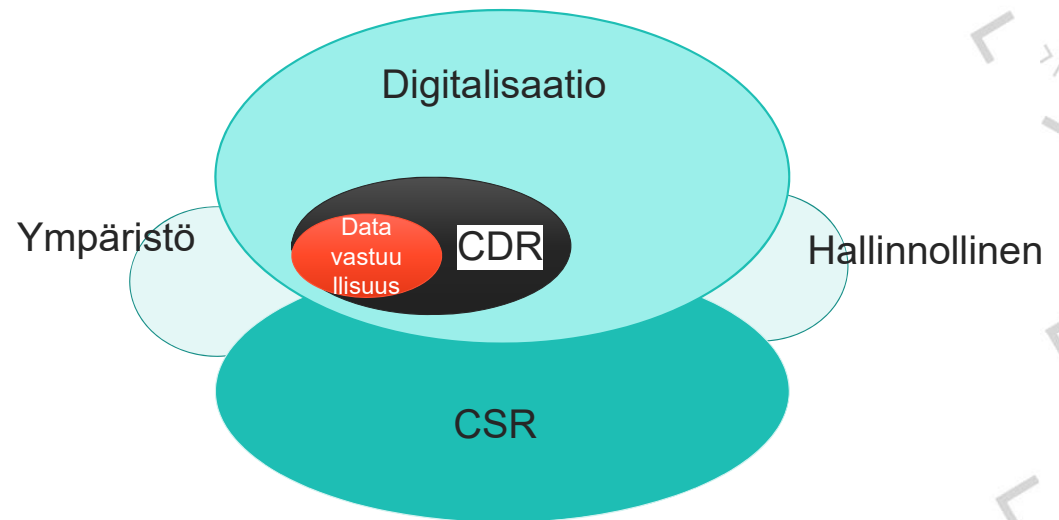
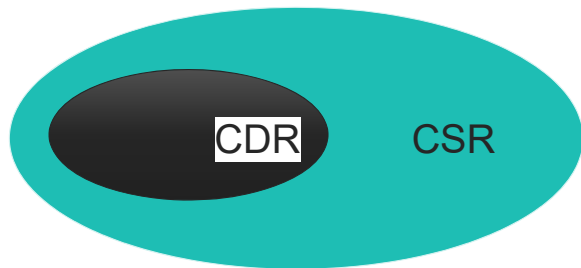
Datavastuullisuus TIJO opintojen näkökulmasta

Merkitys koulutuksen näkökulmasta

- Data olennainen osa organisaatioiden toimintaa
- Dataan liittyvät eettiset ja turvallisuuteen liittyvät näkökulmat ja riskit huomioitava organisaatioiden toiminnassa ja siten myös tiedolla johtamisessa
- Reilun datatalouden ja lainsäädännön huomioiminen datan käytössä, toiminnassa ja toiminnan raportoinnissa

Digitaalinen vastuullisuus (CDR)

- (Corporate digital responsibility) CDR osana yrityksen sosiaalista vastuullisuutta tai itsenäinen ilmiö, jonka osa datavastuullisuus on

Datavastuullisuus

- **Datan vastuullinen käsittely:**
  - “Data, jota syntyy ihmisten toiminnasta ja joka vaikuttaa ihmisten elämään, käsitellään oikeudenmukaisesti ja eettisesti, avoimia periaatteita noudattaen” (Parikka ja Härkönen, 2020)
- **Datavastuullisuuden ohjeistus humanitaarisessa toiminnassa:**
  - “Periaatteet, prosessit ja työkalut, jotka tukevat turvallisen, eettisen ja tehokkaan datan hallinnan humanitaarisessa työssä” (YK OCHA Centre for Humanitarian Data)

Datavastuullisuuden tunnusmerkkejä

- Datavastuun olennaiset teemat määritelty tarkastelemalla dataan liittyviä mahdollisuuksia ja uhkia oman toiminnan ja sidosryhmien näkökulmasta
- Arvoa tuotetaan datan avulla oman toiminnan lisäksi ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristölle. Arvontuottaminen voi olla myös vastikkeetonta (data-altruismi)
- Läpinäkyvyys ja tarkoituksenmukaisuus toimintatavoissa datan keräämisessä, hallinnoinnissa, hyödyntämisessä, jakamisessa ja hävittämisessä
- Koko datan elinkaaren hyvä hallinta
- Yksilön oikeudet huomioidaan yli laista tulevien vaatimusten
- Organisaatio ymmärtää datavarantonsa ja sillä on osaamista niiden hyödyntämiseen
- Organisaatio on määritellyt algoritmien ja tekoälyn kehittämisen sekä hyödyntämisen eettiset periaatteet
- Yritys jakaa dataa sidosryhmiensä kanssa

Miksi yritykset raportoivat datavastuullisuudesta (aineistona Helsingin pörssiin listattujen yhtiöiden vastuullisuusraportit)

- Digitalisaatio
- kyberhyökkäysriskien lisääntyminen
- sääntelyn muutokset
- kasvava kysyntä ja paine kuluttajilta, sekä
- kannattavan kasvun tavoittelu

Räikkönen, H. 2023. Data responsibility as a part of corporate responsibility reporting. Pro gradu -tutkielma, Aalto-yliopisto. Viitattu 20.1.2024
<http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-202310226567>.

Helsingin pörssiin listattujen yhtiöiden vastuullisuusraporttien raportoinnin lähestymistapoja

- säädökset ja niiden noudattaminen,
- toimintaan perustuva
- lisäarvoa tuova ja
- eettinen

Räikkönen, H. 2023. Data responsibility as a part of corporate responsibility reporting. Pro gradu -tutkielma, Aalto-yliopisto. Viitattu 20.1.2024
<http://www.urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-202310226567>.

Helsingin pörssiin listattujen yhtiöiden vastuullisuusraporttien datavastuullisuuden painopisteet

- Sosiaalisesti kestävä datan hyödyntäminen
  - Tietosuoja ja tietoturva
- Ympäristöllisesti ja taloudellisesti kestävä datan käyttö
  - Riskienhallinta ja kilpailuedun saavuttaminen

Helsingin pörssiin listattujen yhtiöiden datavastuullisuuden päätavoite

Asiakkaiden luottamuksen ansaitseminen

Digitaalisen vastuullisuuden raportointi

Noppa, Mari (2024)

Avaa tiedosto

[Noppa_Mari.pdf \(1.110Mt\)](#)

Lataukset: 19

Noppa, Mari

2024

All rights reserved. This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own

Julkaisun pysyvä osoite on

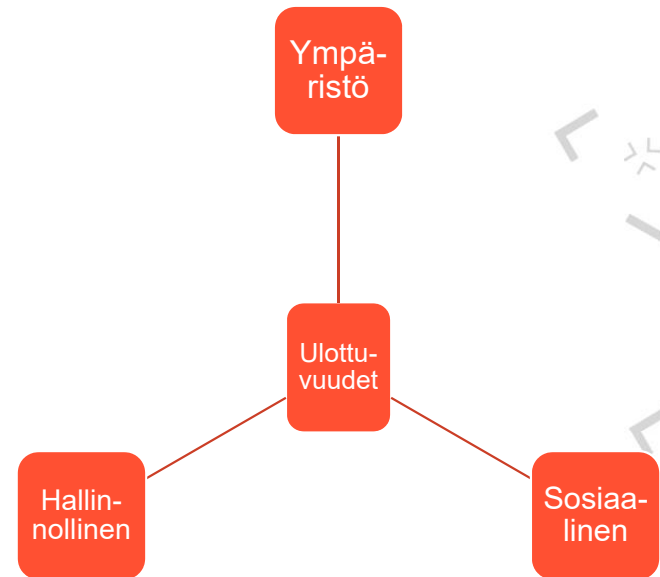
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202404156469>

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää digitaalisen vastuullisuuden raportoinnin nykytilaa ja tulevaisuudennäkymiä. Tutkimuksessa selvitettiin mitä yritysten digitaalinen vastuullisuus on, miten digitaalisesta vastuullisuudesta raportoidaan sekä mitä teemoja ja mittareita siihen liittyen nostetaan esiin osana vastuullisuusraportointia. Ajankohtaisen tiedon tuottamisen lisäksi tavoitteena oli, että opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää organisaatioiden käytännön vastuullisuustyössä.

Tutkimuksessa analysoitiin 13 suomalaisen yrityksen vastuullisuusdokumentteja. Tutkimusaineistosta määritettiin sisällönanalyysin avulla yhteensä 421 digitaalisen vastuullisuuden alkuperäisilmaisua, jotka luokiteltiin johtamisen, henkilöstövastuun, tuote- ja asiakasvastuun, ympäristön, toimitusketjun ja yrityskansalaisuuden yläkategorioihin sekä mittareihin. Aktiivisimmin digitaalisen vastuullisuuden teemoja käsittelevät raporteissaan ICT-alan yritykset, mutta vähintään yksi maininta löytyi jokaisen tutkitun yrityksen vastuullisuusdokumentista.

Tutkimuksen tuloksena voidaan todeta, että digitaalisuus, data ja teknologiat sisältävät vastuullisuuden näkökulmasta niin riskejä kuin mahdollisuuksiakin. Digitaalisen vastuullisuuden kokonaisuus on laaja, ja sen aiheet voidaan jakaa ympäristöllisiin, sosiaalisiin ja hallinnollisiin vastuullisuuden ESG-kehysten mukaisesti. Käsitteellisesti digitaalinen vastuullisuus voidaan määritellä esimerkiksi digitaalisuuden ja yritysvastuun leikkauspisteeksi. Toisaalta on mahdollista, että tulevaisuudessa digitaalisuuden teemat sulautuvat luontevaksi osaksi kokonaisvaltaista yritysvastuuta, eikä erilliselle määrittelylle ole tarvetta.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202404156469>

Noppa, Mari.
"Digitaalisen
vastuullisuuden
raportointi." YAMK
opinnäytetyö,
Lapin AMK(2024).

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	6
1.1 Johdatus aihepiiriin.....	6
1.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	8
1.3 Opinnäytetyön rakenne.....	8
2 VASTUULLISUUSRAPORTOINTI.....	9
2.1 Yhteiskuntavastuu.....	9
2.2 Vastuullisuusraportoinnin tausta ja merkitys.....	10
2.3 Vastuullisuusraportoinnin regulaatio, viitekehykset ja sisällöt.....	12
2.4 Vastuullisuusraportoinnin tulevaisuus.....	15
3 DIGITAALINEN VASTUULLISUUS.....	17
3.1 Digitaalisen vastuullisuuden määritelmä.....	17
3.2 Digitaalisen vastuullisuuden regulaatio.....	19
3.3 Digitaalisen vastuullisuuden viitekehykset.....	21
3.4 Digitaalinen vastuullisuus yritysvastuun kontekstissa.....	23
3.5 Digitaalinen vastuullisuus ja raportointi.....	25
4 METODOLOGIA.....	27
4.1 Tutkimusmenetelmä.....	27
4.2 Tutkimusaineisto.....	28
4.3 Aineiston analyysi.....	30
4.3.1 Analyysin valmisteluvaihe.....	31
4.3.2 Analyysin toteutus.....	33
4.3.3 Analyysissa tehdyt rajaukset.....	35
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	37
5.1 Yleiskuvaus tuloksista.....	37
5.2 Digitaalisen vastuullisuuden johtamisen näkökulma.....	38
5.2.1 Digitaalinen etiikka ja regulaatio.....	39
5.2.2 Hallinto.....	40
5.2.3 Strateginen ulottuvuus.....	41
5.2.4 Digitaalinen vastuuvollisuus.....	42
5.2.5 Kehittäminen ja toimenpiteet.....	43

5.3 Digitaalisen vastuullisuuden henkilöstönäkökulma.....	43
---	----

5.3.1 Henkilöstön koulutus ja osaaminen.....	45
5.3.2 Työhyvinvointi ja työsuojelu.....	45
5.4 Digitaalisen vastuullisuuden asiakas- ja tuotevastuun näkökulma.....	48
5.4.1 Vastuullinen tuote- ja palvelukehitys.....	48
5.4.2 Kestävät palvelut.....	49
5.5 Digitaalisen vastuullisuuden ekologinen näkökulma.....	51
5.6 Digitaalisen vastuullisuuden toimitusketjun näkökulma.....	54
5.7 Digitaalisen vastuullisuuden yrityskansalaisuuden näkökulma.....	56
5.7.1 Digitaalinen voimaantuminen ja osallisuus.....	57
5.7.2 Osallistuminen, vaikuttaminen ja tiedon jakaminen.....	58
5.8 Digitaalisen vastuullisuuden mittarit.....	59
5.8.1 Kyberturvan, tietosuojan ja tietoturvan mittarit.....	60
5.8.2 Muut digitaalisen vastuullisuuden mittarit.....	61
5.9 Digitaalisen vastuullisuuden kokonaisuus.....	62
5.9.1 Digitaalisen vastuullisuuden ympäristöulottuvuus.....	64
5.9.2 Digitaalisen vastuullisuuden sosiaalinen ulottuvuus.....	65
5.9.3 Digitaalisen vastuullisuuden hallinnollinen ulottuvuus.....	66
6 POHDINTA.....	67
6.1 Yhteenveto.....	67
6.1.1 Miten digitaalisesta vastuullisuudesta raportoidaan?.....	67
6.1.2 Digitaalisen vastuullisuuden teemat ja mittarit.....	68
6.1.3 Mitä digitaalinen vastuullisuus on?.....	72
6.1.4 Kehittämisehdotukset organisaatiolle.....	74
6.2 Tutkimuksen arviointi.....	75
6.3 Jatkokäytösehdotukset.....	78

Taulukko 3. Tutkimuksessa analysoidut yritykset

Yritys	Kokonais-sijoitus	Liike-vaihto	Toimiala (Brand Index)	Päätoimiala (TOL 2025)
Valio Oy	1	1,5 mrd.	Ruoka	Teollisuus
S-ryhmä	2	13,5 mrd.	Kuluttajatuotteiden konserni	Tukku- ja vähittäiskauppa
Yliopiston apteekki	5	9 milj.	Apteekit	Terveyspalvelut
Sinituote Oy	18	89,5 milj.	Siivous ja hygienia	Teollisuus
VR-Yhtymä Oyj	23	1,7 mrd.	Kuljetus	Kuljetus ja varastointi
Marimekko Oyj	30	152,2 milj.	Vaatteet ja muotit	Tukku- ja vähittäiskauppa
Pentik Oy	31	24,8 milj.	Huonekalu- ja sisustuskaupat	Teollisuus
Oy Matkahuolto Ab	45	97 milj.	Logistiikka	Kuljetus ja varastointi
Elisa Oyj	53	2 mrd.	Televiestintä	Televiestintä
Kotipizza Oyj	56	35,5 milj.	Ravintolat, kahvilat	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
Nokia Oyj	71	22,2 mrd.	Kodin laitteet ja elektroniikka	Televiestintä
LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö	72	577,8 milj.	Vakuutukset	Rahoitus- ja vakuutus-toiminta
Finnair Oyj	79	838,4 milj.	Lentoyhtiöt	Kuljetus ja varastointi

Taulukko 4. Aineiston esittely

Yritys	Muoto	Sivumäärä
Elisa	Erillinen raportti	90
Finnair	Osana vuosikertomusta	23
Kotipizza Oy	Erillinen raportti	18
LähiTapiola	Erillinen raportti	90
Marimekko	Erillinen raportti	57
Matkahuolto	Osana vuosikertomusta	26
Nokia	Osana vuosikertomusta	24
Pentik	Erillinen raportti	76
Sinituote Oy	Erillinen raportti	29
S-ryhmä	Osana vuosikertomusta	100
Valio	Erillinen raportti	89
VR Group	Erillinen raportti	79
Yliopiston apteekki	Osana vuosikertomusta	10

Raportoidut digivastuullisuuden osa-alueet

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202404156469>

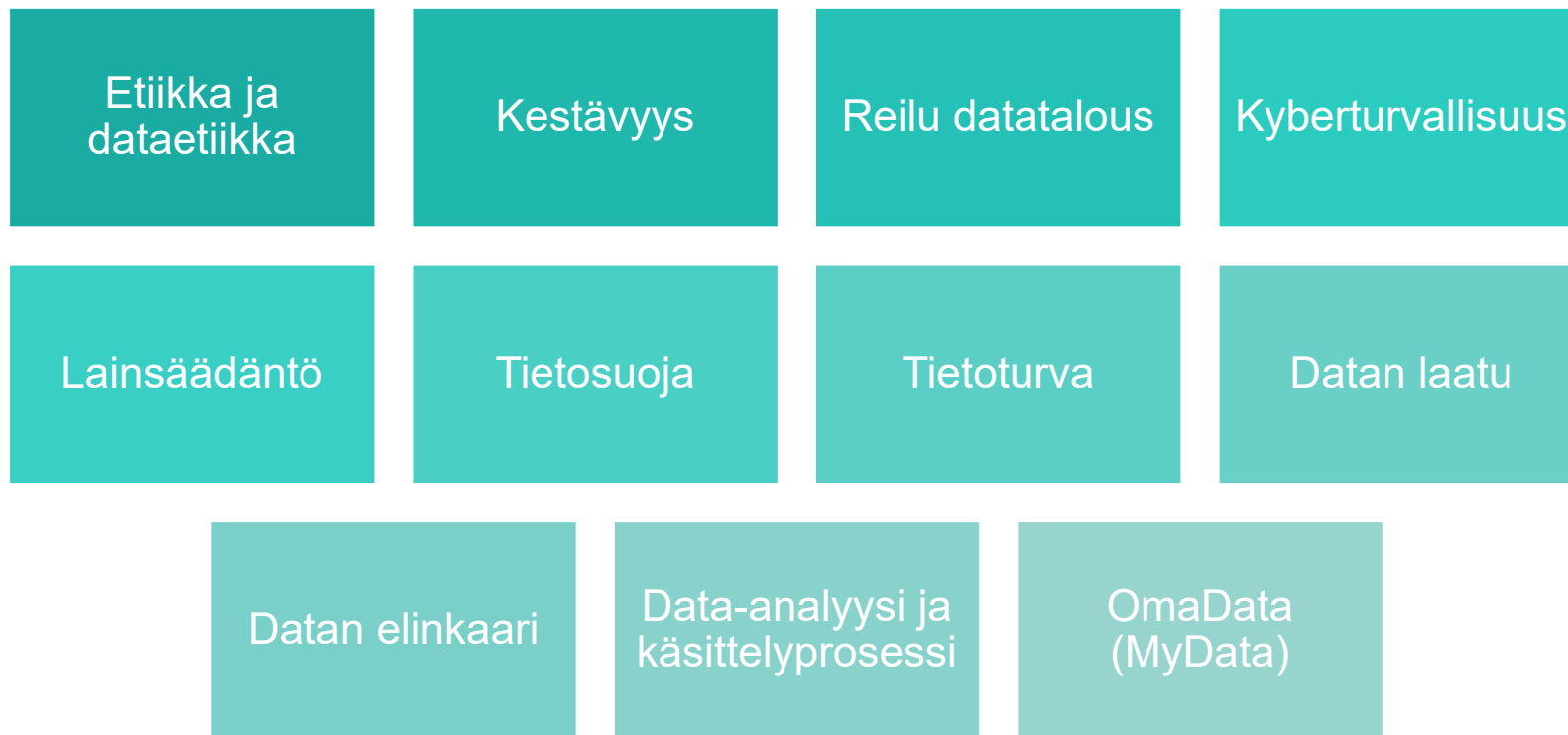
- Johtaminen
- Henkilöstö
- Asiakas- ja tuotevastuu
- Ekologinen
- Toimitusketjut
- Yrityskansalaisuus

Integrointi opintoihin

Lähtökohtana

- Digitaalinen ja teknologinen vastuullisuus integroituvat koko koulutukseen
  - Eri näkökulmia, painotuksia ja syventämisen tasoja eri vaiheissa ja eri opintojaksoilla
- Datavastuullisuus liittyy kaikkeen toimintaan, missä data on mukana
  - Erityisesti eettisyys, vastuullisuus, ja kestävyys näkökulmina
- Tavoitteena on luoda opintojen aikana kokonaisvaltainen ymmärrys ja osaaminen datavastuullisuuteen liittyvistä eri teemoista
  - Koska kaikkea ei voida käydä läpi ja opiskella syvällisesti, tietoisuuden lisääminen ja osaamisen kehittäminen tiedon hankkimiseksi ja soveltamiseksi on oleellista
  - Tämä mahdollistaa tarpeita vastaavan hyödyntämisen ja toiminnan työelämässä.

Opinnoissa käsiteltäviä datavastuullisuuteen liittyviä teema-alueita

Tuoreita opintoihin liittyviä opiskelijoiden selvityksiä ja kehittämistä

Tuloksista on tulossa Lapin AMKin artikkelimuotoinen kokoomajulkaisu. Esitettävät tulokset ja tuotokset ovat opiskelijoiden selvitystöitä, heille annettujen tehtävien pohjalta.

Artikkelien kirjoittajat ovat TIJO23 koulutuksen opiskelijoita.

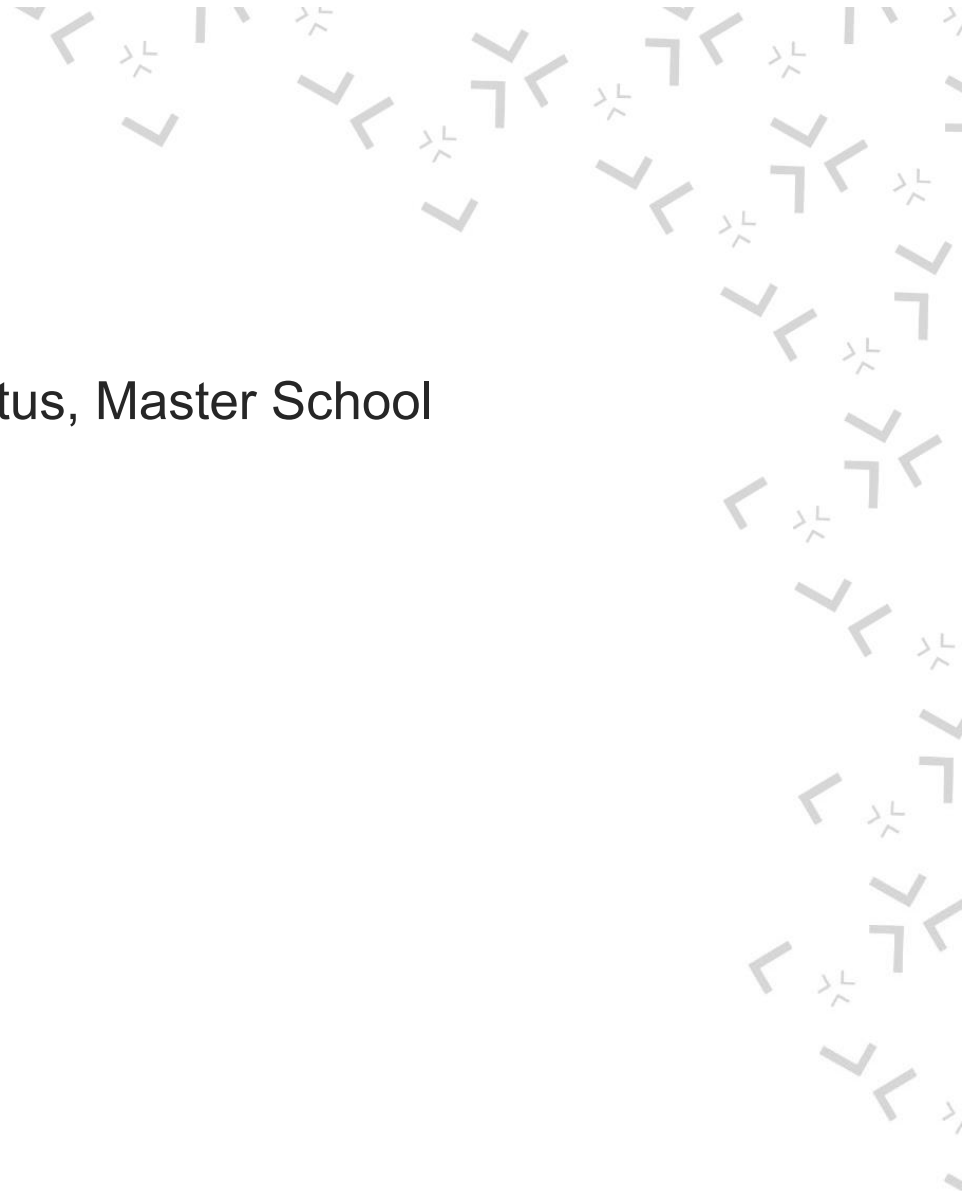
Kiitos!

Heli Väätäjä (TkT), yliopettaja

Tiedolla johtamisen asiantuntija YAMK koulutus, Master School

Digitaaliset ratkaisut, Lapin AMK

heli.vaataja@lapinamk.fi

POHJOISTA TEKOA

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi